arborètum
jardí botànic de Lleida

Parc Científic i Tecnològic Agroalimentari de Lleida

LIGNOSA

2

1 maig 2015

PRESENTACIÓ

Us presentem el segon número de *Lignosa*, l'òrgan de difusió de l'Arborètum-Jardí Botànic de Lleida Dr. Pius Font i Quer i espai cultural de dinamització del món de les plantes.

La secció "Colors" us informa dels millors moments per contemplar els diversos paisatges que es recreen a l'espai. Aquesta primera quinzena del mes de maig esdevindrà el millor moment de l'any per poder contemplar la col·lecció, ja que el 80% de les plantes es trobaran en plena floració.

La secció tauler us informa sobre les activitats de primavera desenvolupades el passat mes d'abril, i les seccions fixes "Activitats", "Col·leccions de plantes" i "Curiositats del món vegetal" us permeten conèixer millor les iniciatives, espais i estratègies que desenvolupen les plantes de l'Arborètum-Jardí Botànic de Lleida.

RACÓ

Paisatge Alzinar-carrascar en el bioma "Boscos mediterranis"

COLORS

La rocalla de les Illes macaronèsiques (Canàries-Madeira) situada al començament de l'itinerari 2 mostrarà el punt més àlgid de floració vers la primera setmana del mes de maig. Serà el moment de poder contemplar, entre altres espècies espectaculars, el punt màxim de floració de les bolengues (cast. *tajinaste*). La bolenga del Teide (*E. wildprettii*) de boniques flors vermelles, endèmica de Tenerife, i la bolenga de Madeira (*E. candicans*), de flors de color blau intens.

El paisatge del bosc mesofític asiàtic també mostrarà el millor moment de l'any amb la floració completa de tots els individus de l'espírea del Japó (*Spiraea japonica*), el lligabosc del Japó (*Lonicera japonica*) i les campanetes rosades (*Kolkwitzia amabilis*).

Campanetes rosades (*Kolkwitzia amabilis*)

Magraner (*Punica granatum*)

En els boscos caducifolis, els rosers (*Rosa*) i els lligaboscos (*Lonicera*) es trobaran en plena floració. Alhora, tots els erables i aurons (*Acer*) de l'Arborètum mostraran les fulles ben desenvolupades i estaran acompanyades dels fruits ben formats i imprescindibles per poder identificar amb èxit l'espècie de què es tracta. També les diferents espècies de roures (*Quercus*) presentaran el millor aspecte per poder reconèixer-los.

En l'àmbit dels boscos perennifolis mediterranis, l'espernallac (*Santolina chamaecyparissus*), el romer (*Rosmarinus officinalis*) i l'espígol (*Lavandula officinalis*) continuaran la floració intensa que iniciaren a la fi del mes d'abril. Els magraners (*Punica granatum*) i els baladres (*Nerium oleander*) faran gala del seu millor aspecte a la vora del rierol.

La cedreda d'Àfrica del Nord no es caracteritza per la vitalitat de la floració de les espècies que la integren, ja que majoritàriament són gimnospermes, però les plantes comprenen un ampli ventall de tons verds i traspuen fragàncies resinoses característiques. Els cedres (*Cedrus atlàntica*) i les savines (*Juniperus phoenicea*) són les protagonista d'aquest espai.

Text i fotografies: Josep A. Conesa Mor

TAULER

Més de trenta plantes aromàtiques i medicinals incorporades a la plaça principal

Aquesta primavera s'han incorporat als parterres de la plaça principal 35 espècies aromàtiques i medicinals, la majoria pertanyents a la família de les labiades. És una oportunitat poder observar entre altres, fins a 8 espècies de *Salvia* d'origen mediterrani, americà o sud-africà; 5 espècies del gènere *Lavandula* i 3 espècies de *Phlomis* procedents de diferents llocs de la conca mediterrània. Per al proper any s'espera poder incorporar nous efectius i noves espècies a fi de poder disposar d'un gran nombre d'espècies aromàtiques perquè el visitant no solament pugui contemplar-les sinó també les pugui identificar a través de l'olor característic que desprenen.

Text: Josep A. Conesa Mor

Les activitats de Primavera 2015 en marxa!

El passat 11 d'abril es va impartir a l'Arborètum el taller "De la terrassa al mur verd", on el Sr. Marcos Manceñido va ensenyar als assistents les pautes a seguir per poder dissenyar i mantenir espais verds de petites dimensions.

Les visites guiades "Descobrir l'Arborètum-Jardí Botànic" i "L'Arborètum, rebost medicinal", celebrades també aquest passat mes d'abril van comptar amb públic interessat en conèixer la diversitat de plantes que recreen els diversos paisatges vegetals del jardí botànic, així com els usos tradicionals remeiers de més d'una trentena de plantes respectivament.

Finalment durant els dies 15, 20 i 22 d'abril es va impartir el curs "Introducció a la gestió, maneig i interpretació de col·leccions botàniques" que va permetre als assistents conèixer de primera mà com es gestionen i mantenen aquestes col·leccions científiques, en especial els herbaris i les col·leccions vives de plantes. Les sessions teòriques varen estar complementades amb visites a "*Herbarium Ilerdense*" de la Fundació Pública Institut d'Estudis Ilerdencs de la Diputació de Lleida i a l'Arborètum-Jardí Botànic de Lleida.

Participants en el curs de gestió de col·leccions on observen la col·lecció de plantes aromàtiques.

Text i fotografia: Josep A. Conesa Mor

ACTIVITATS

Padrinatge d'arbres

És una iniciativa de l'Arborètum- Jardí Botànic de Lleida adreçada a tothom (particulars, empreses, institucions i organitzacions privades) que consisteix en assistir a un arbre a fi de contribuir a la seva conservació i estat sanitari lliure de plagues i malalties.

Existeixen diferents preus i terminis de padrinatge, amb aquests diners es fa front a les diferents despeses derivades del manteniment d'un arbre com poden ser: la confecció de l'etiqueta identificativa, l'adquisició de protectors, adobs, tractaments, eines, ...

El padrí/na rebrà un document acreditatiu del padrinatge en el qual s'indicarà el nom o noms del padrí/padrins, l'espècie d'arbre juntament amb període del padrinatge, la ubicació georeferenciada i el número de catàleg. Podrà visitar-lo gratuïtament dos cops a l'any i carregar fotos del seu arbre a l'espai reservat al lloc web de l'Arborètum, on també es farà constar, si ho autoritza, en un llistat de padrins de l'Arborètum.

Padrinatge d'una sequoia pel Consorci de Normalització Lingüística de Lleida en el 25 aniversari de la seva constitució.

La informació detallada del procés d'apadrinament d'un arbre la poden trobar al següent enllaç: http://arboretum.parcteclleida.es/ca/arboretum-1/apadrinament-darbres

Text: Meritxell Mor Gibert. Fotografia: Josep A. Conesa Mor

COL·LECCIÓ DE PLANTES

Una tanca verda natural a l'Arborètum

S'hi troba recreada entre els paisatges de la fageda medioeuropea i la roureda submediterrània.

Una tanca verda natural, a semblança de les bardisses naturals, no és res més que, una alineació d'arbres i/o arbustos, generalment espinosos, establerts i mantinguts a fi de formar un tancament exterior.

En el cas de la recreació de la tanca verda de l'Arborètum, situada entre la fageda i la roureda submediterrània, s'han utilitzat espècies autòctones pròpies d'aquests paisatges vegetals. Aquesta mena de propostes paisatgístiques tenen molts beneficis mediambientals en jardins o finques privades, com ara:

- Protegir el jardí dels vents dominants i els temporals.
- Esmorteir el fred a l'hivern i la calor a l'estiu.
- Facilitar la integració paisatgística de l'espai.
- Aportar alguns recursos de bellesa visual i alimentaris per a la fauna com ara els fruits, i fins d'aprofitament condimentari particular com les fulles de llorer, juntament amb altres elements útils.

És important generar una estructura densa i complexa, per aquesta raó s'han d'utilitzar diferents espècies vegetals i cercar la combinació perfecta entre els arbustos i les plantes enfiladisses. En aquest sentit, cal utilitzar tant les espècies caducifòlies com les espècies perennifòlies, i promoure especialment l'ús de les espècies autòctones. Cal evitar les tradicionals tanques verdes monoespecífiques de *Cupressus leylandi* o bé d'altres espècies exòtiques.

Perquè compleixi les seves funcions bàsiques una tanca verda natural ha de ser densa, per la qual cosa és necessari col·locar les plantes molt pròximes entre elles (50-70 cm).

Beneficis per a la fauna

Una tanca verda aporta aliment, refugi i zones de reproducció a una gran varietat d'organismes. A més, si estan ubicades en paisatges urbans i periurbans, pot arribar a facilitar els moviments de la fauna en actuar com a improvisats corredor ecològics.

A continuació us mostrem una relació d'espècies de plantes autòctones que trobareu a l'Arborètum perquè les pugueu veure en el ben entès que us poden ser útils si penseu dissenyar una tanca verda.

Aladern (*Rhamnus alaternus*)
Aranyoner (*Prunus spinosa*)
Arç blanc (*Crataegus monogyna*)
Avellaner (*Corylus avellana*)
Boix grèvol (*Ilex aquifolium*)
Cirerer (*Prunus avium*)
Fràngula (*Frangula alnus*)
Llorer (*Laurus nobilis*)
Llorer bord de Portugal (*Prunus lusitanica*)
Marfull (*Viburnum tinus*)
Moixera (*Sorbus aria*)
Olivereta (*Ligustrum vulgare*)
Pomera silvestre (*Malus sylvestris*)
Sanguinyol (*Cornus sanguínia*)
Saüc (*Sambucus* sp.)

Detall flor i fruit de l'Arç blanc

Exemple d'una tanca verda natural a l'Arborètum

Textos i fotografies: César J. Del Arco García

CURIOSITATS DEL MÓN VEGETAL

Les aparences enganyen!

Un dels elements més atractius i distintius de les plantes és la disposició que adopten les flors a les branques; allò que botànicament es coneix com les inflorescències. Encara que hi ha inflorescències que estan constituïdes per una sola flor —generalment de mida gran— la circumstància més habitual és que estiguin integrades per un nombre indefinit de flors. En termes generals quan més petites són les flors en una inflorescència major nombre d'elles n'hi sol haver.

Una inflorescència formada per moltes flors és un gran avantatge per la planta, perquè es fa més visible i individualitzable respecte els individus veïns d'altres espècies. És una altra manera de cridar l'atenció dels insectes pol·linitzadors i d'aquesta manera augmentar les probabilitats de visita i fecunditat.

En plantes de les nostres latituds aquesta estratègia adquireix un grau de sofisticació extrem en les apiàcies, asteràcies (espernallac, margarides), dipsacàcies i entre altres famílies, les caprifoliàcies (bola de neu). En algunes espècies les flors de cada inflorescència, en general força petites, es disposen ordenadament. Modifiquen la grandària i la forma dels pètals segons la posició que tenen en la inflorescència, de manera que tot el conjunt adopta una forma d'única flor per guanyar visibilitat i atreure un major nombre d'insectes pol·linitzadors.

Espernallac (*Santolina chamaecyparissus*). Cada pseudant és format per més de cent flors individuals

Aquesta inflorescència funcional es coneix amb el nom de *pseudant* o falsa flor. Sovint, les flors o els pètals situats en posicions més exterior són més grans que els situats a l'interior, d'aquesta manera de lluny el pseudant no és pas distingible d'una flor, per bé que una anàlisi ocular detallada permet diferenciar les nombroses flors constitutives.

La circumstància per la qual famílies molt emparentades adopten el pseudant com estratègia reproductiva, hom pot relacionar amb una convergència evolutiva de la inflorescència a fi de reduir les unitats reproductives perquè funcionin com una sola flor.

Text i fotografia: Josep A. Conesa Mor

AGENDA

Maig

- ✓ 10 de maig (diumenge), de les 10-13h i de les 16-20h. **Jornada de portes obertes.**
- ✓ 16 de maig (dissabte), de les 18 a 19,30h. **Celebració del Dia Internacional dels Museus**. **Passejada gratuïta amb** servei de **guia** per descobrir els el jardí botànic.
- ✓ 17 de maig (diumenge), de les 11,30h-13h. **Visita guiada:"Plantes i història. Espècies vegetals ens els jardins romans"**.
- ✓ 23 de maig (dissabte), de les 10 a 14 h. **Taller: "Introducció als jardins de baix manteniment.** Impartit per Marcos Manceñido, enginyer de Forest, especialista en àrees verdes.
- ✓ 24 de maig (diumenge), de les 11,30-130 h. **Visita guiada: "L'Arborètum, rebost medicinal"**.
- ✓ 31 de maig (diumenge), de les 11,30 h-13 h. **Visita guiada: "Descobrir l'Arborètum-Jardí Botànic de Lleida"**

Preus

Taller: 20 €. Amics/Amigues de l'Arborètum: 15 €
Places limitades. Cal inscripció prèvia: arboretum@pcital.es

Visites guiades: 4 €. Amics/Amigues Arborètum 2 €
Places limitades. Cal inscripció prèvia: arboretum@pcital.es

Amics i Amigues Arborètum, quota anual 15 €; estudiants i jubilats 10 €

PLANTA A CONÈIXER

Hemerocallis fulva (L.) L. [lliri d'un dia (cat.), lirio de día (cast.), Orange Day-lily (angl.)]. Liliàcia

Horari i calendari d'obertura

Obert de dimarts a diumenge

- ✓ De novembre a març: de les 10 a les 17 h
- ✓ D'abril a octubre: de les 10 a les 13 h i de les 16 a les 20 h

Romandrà tancat l'1 de gener, el 6 de gener, l'1 de maig i el 25 de desembre.

Accés lliure

- ✓ Els dies de portes obertes
- ✓ El primer diumenge de cada mes

Es permet l'accés al recinte fins a 45 minuts abans de l'hora del tancament.

Visites guiades, cursos i tallers
Enric Farreny, 144 - 25198 Lleida
http://arboretum.parteclleida.es/
Telèfon 973 700083
e-mail: arboretum@pcital.es

arborètum
jardí botànic de Lleida

Parc Científic i Tecnològic Agroalimentari de Lleida

Universitat de Lleida

LA PAERIA
Ajuntament de Lleida

GOBIERNO DE ESPAÑA
MINISTERIO DE ECONOMÍA Y COMPETITIVIDAD

Generalitat de Catalunya
Departament d'Economia i Coneixement

Lignosa, **2** (maig 2015)
Director: Josep Antoni Conesa Mor
Maquetació i coordinació: Meritxell Mor Gibert